नं. ५२७८

नाम. गृह्यासंग्रह परिशिष्टं

कर्ता गोभिलपुत्रः

पत्र. ८ . प. — ४

विषय. सूत्र पद्धति परिशिष्टं

गोभिल) गृह्यसंग्रहपरिशिष्टं

गोभिलगृह्यासंग्रहपरिशिष्टम्

५२७८

5278/8

५०

सामवेद पत्रे ८ श्लोक २४

गृ॰ ॐश्रीगणेशायनमः ॐगृह्यासंग्रहपरिशिष्टंलिख्यते अथातःसंप्रवक्ष्यामियदुक्तंपद्मयोनिना ब्राह्मणानांहिता
१ र्थायसंस्कारार्थंतुभाषितम् १ लौकिकःपावकोह्यग्निःप्रथमःपरिकीर्तितः अग्निस्तुमारुतोनामगर्भाधानेवि
धीयते २ पुंसवनेचांद्रमसःशुंगाकर्मणिशोभनः सीमंतेमंगलोनामप्रगल्भोजातकर्मणि ३ नाम्न्यथपार्थि
वोह्यग्निःप्राशनेचशुचिस्तथा सत्यनामाथचूडायांव्रतादेशेसमुद्भवः ४ गोदानेसूर्यनामातुकेशान्तेह्यग्निरुच्यते
वैश्वानरोविसर्गेतुविवाहेयोजकःस्मृतः ५ चतुर्थ्यांतुशिखीनामधृतिरग्निस्तथापरे आवसथ्येभवोज्ञेयोवैश्वदे
वेतुपावकः ६ ब्रह्मावैगार्हपत्येस्यादीश्वरोदक्षिणेतथा विष्णुराहवनीयेतुह्यग्निहोत्रेत्रयोग्नयः ७ लक्षहोमे
वह्निर्नामकोटिहोमेहुताशनः प्रायश्चित्तेविधिश्चैवपाकयज्ञेषुसाहसः ८ देवानांहव्यवाहस्तुपितृणांकव्यवाहनः
शुभाहुत्यांमृडोनामशांतिकेवरदस्तथा ९ पौष्टिकेबलदश्चैवक्रोधाग्निश्चाभिचारके वश्यार्थेकामदोनाम
वनदाहेतुदूतकः १० कोष्ठेतुजठराग्निःस्यात्क्रव्यादोमृतभक्षणे समुद्रेवाडवोग्निःस्यात्क्षयेसंवर्तकोभवेत् ११ इत्य
ग्नयःसमाख्यातास्तावद्यैर्ब्राह्मणैःसदा सप्तविंशतिविख्यातानानाकार्येषुवैद्विजैः १२ सप्तजिह्वाःस्फुरन्त्येतेहुताशन
मवेक्षिताः याभिर्होमंसमश्नातिहुतंसम्यग्द्विजोत्तमैः १३ कालीकरालीचमनोजवाचसुलोहिता चैवसुधूम्रवर्णा १
स्फुलिङ्गिनीचैवसुविश्वरूपालेलायमानाइतिसप्तजिह्वाः १४ इशांतिकादिगणेचपौष्टिकवतिस्त्वाभिचारिणप

स्तविष्वक्त्रा एताश्चोक्ता विशेषणज्ञातया श्रद्धिजेन तु १५ आह्वयेत्तु हुतानयं यो यत्र विहितो विधिः अविदित्वा तु यो ह्यग्निं
होममेव विवक्षणः १६ न हुतेन च संस्कारो न स कर्मफलं लभेत् ज्ञात्वा स्वरूपमाग्नेयं योग्नेराराधनःचरेत् १७ यदि
कामार्थिभिः कामैः सारथिस्तस्य पावकः निःसंशयं करेवर्थैः पुत्रशिष्यहितैषिणा १८ गोभिलाचार्यपुत्रेण कृ
तेष्वास्मृतिनिश्चितम् विड १ पावकस्य मुखं वक्ष्ये षडंकं पद्मयोनिना १९ सप्तजिह्वाप्रमाणं तु प्रादेशं परिकीर्तितं
प्रमाणं चतुरस्रं च वर्तुलं सप्तमं मंडलम् २० यदर्थं हूयते वन्हौ तां जिह्वां परिकल्पयेत् कराला धूमिनी श्वेता लोहिता
महालोहिता २१ सुवर्णा पद्मरागा च सप्तैताः परिकीर्तिताः करालीं राक्षसाः प्रोक्ता धूमिनी नाम सर्वास्तथा २२ श्वे
तां नागाः प्रपश्यन्ति पिशाचा लोहितां तथा महालोहितां गन्धर्वाः सुवर्णां भस्म तथा २३ पद्मरागी च विख्याता दि
व्या जिह्वा हुताशने तस्याः तु होमयेन्नित्यं सर्वसिद्ध्यै हुताशने २४ विधूमलालिहाने च हुतं यत्र सिद्धये न धूमोनततः
ग्रा ज्वालो विसर्वाद्य विवर्जिता २५ प्रभया भाति यत्रैव भगवांस्तत्र तिष्ठति तत्र प्रसन्नो हुतिदः सर्वकामप्रसिद्धये २६
मारणे राक्षसी रौद्री कृष्णा रौद्रस्वरालसी स्थूलजिह्वा कराला च वग्रहस्तात थैव च २७ यस्तु ज्ञातीव विद्वेषा उत्पीताः
समिधेन च विशाली विदला हूसा च कास्थूला लक्षणा हृदि यम २८ तामिदृशा च दोषो च वर्जनीया प्रयत्नतः विशीस्य
यिः त्वयेऽऊ यां हि दलो वा पि संभवा २९ हूसा मृत्युकरी रोडभगन्तु च कृया विख्यातिअहने स्थूला कृशा च कृश्चदे

सं॰ग्र॰ हः २

नी ३० द्विधनाशायते ह्यर्थे भार्यो वा प्रियबांधवान् कीटदष्टातिभयदां दारादीन्वा विवसूतान्हरेत् ३१ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन व
र्जनीयाश्ववर्जयत् शुक्लशावेवनस्थूलावाशणावापलाशानी ३२ सद्योमानांपिकान्यूनामसमोयः सर्वकामदाः २
विंडः गृह्याकर्मसमर्वेषु ह्यास्यः प्रतिविधिं प्रवे ३३ क्रमशः संप्रवक्ष्यामि योयत्रविहितोविधिः अन्नुद्धिन्नपदार्थो
निगृह्यवाक्यानियानि तु ३४ तथावक्ष्यामिसिद्धार्थे श्लोकैः संग्रहसंज्ञकैः पन्थाः पुत्राश्च कन्याश्च जन्तिष्णाश्चापरे
सुताः ३५ गृह्या इति समाख्याताय जमानस्पदायदाः तेषां संस्कारयोगेन पूर्णांति कर्मक्रियासुव ३६ आवायविहि
तः कल्पस्तस्माद्गृह्य इतिस्थितिः मूमसमूहने कृतोमयनोपालिप्यव ३७ इर्याएष न रतः स्थाप्य हषीक्रयादु
दगुखी गावसंमात्रे कुर्वीत वन्दरस्यमन्दषरे ३८ सर्वतारत्रिमात्रं स्यात्स्थायंप्रातमहामयाः ऋषस्लेट्कशनेयत्र
गावोतिष्ठन्तिसंहते ३९ वालवत्सप्रसूतानांगावसंइतितेविडः षड्वंववतु रावापि त्रयोदेवाशफोस्मतो ४० गा
वसंइति शाह्योयंविधियोगनिपात्यते प्रागीवंब्रह्मसवर्वेस्यमुदग्रीवंयप्रोतमं ४१ पित्र्यंदाक्षिणतोनीवंप्रति
हालेसकेसतं नेरगोतुविजानीयाचतुर्वर्षामितिस्थितिः ४२ दक्षिणतोविशिष्ठंवेववंतमपरेविडः यत्नइवसमा
हारेमाजनाचमनेतथा ४३ जपवाचतुमसहिमवेन्किवित्पुष्कलंवचतुर्गुणं पुष्कलाविववहरिसूर्णपात्रेविधाय
होमकालेवादाक्षिणंवाडमहरेत् होमःप्रतिग्रहोदानेभोजनाचमनातिव ४४ अवेह्रिर्जानुकार्याणिसांगुष्ठंन्ये

2

२

वमाचरेत् सर्वभस्मौ प्रतिष्ठाप्य प्रोक्षितं वेदविदांजनं तु तावन्नोत्थापयेत्पाणिं यावदग्निं न पातयेत् आरंभः सर्वहोमा

नामाद्युयेत्रविदोजना ४५ लक्षणंतत्प्रवक्ष्यामि प्रमाणंदेवतंचयत् ननखेननकाष्ठेननाश्मनामृन्मयेनवा ४६

प्रोल्लिखेल्लक्षणंविप्रः सिद्धिकामस्तुयोभवेत् नखेनकुनखीभवतिकाष्ठेनव्याधिमान्भवति ४७ अश्मनाधनना-

शःस्यान्मृन्मयेतकलिर्ध्रुवं फलेनफलिनीभवतिपुष्पेणश्रियमृच्छति ४८ पर्णेनधनलाभःस्याद्दीर्घमायुःकुशेन

तु तस्मात्फलेनपुष्पेणपर्णेनाथकुशेनवा ४९ प्रोल्लिखेल्लक्षणंविप्रःसिद्धिकामस्त्वकर्मसु प्रादेशात्पार्थिवीलेखा

आग्नेयीवाप्यदग्धता: ५० प्राजापत्याचऐन्द्रीचसौम्याचप्राकृताःस्मृताः उत्तरेशुक्ललेखाभ्यो रत्निमात्रेनिरूपयेत् ५१

द्वारमेतत्तुइष्टाणांप्रागुदीच्यांदिशिस्मितं पार्थिवंचैवसौम्यंचलेखेद्वेद्वादशांगुले ५२ एकविंशतिशस्तेयोप्रादेशि

मेउभेस्मिते खिड ९ षडङ्गुलान्तराःकार्याआग्नेय्यासंहितास्तुया ५३ पार्थिवायास्तुलेखायात्रिस्त्वस्तावल्ल

रोत्तरा शुक्लाचसैनपार्थीस्यादाग्नेयीलोहिताभवेत् ५४ प्राजापत्याभवेत्कृष्णानीलामाहेन्द्रीविनिर्दिशेत् पीताच

सौम्याभीस्याच्छ्वेतानेनवर्णेलक्षणं ५५ उपद्धःप्रपाठकः एकषलेखाविधिःप्रोक्तोगृह्याकर्मसुसर्वश शुक्ला

शुक्लजवःकार्यालेखास्ताःसुसमाहिता ५६ एतानित्वेताश्चान्याःगृह्याकर्मणिकारयेत् विस्तपादत्वपरिक्ला

से॰
ग्र॰हु॰
३

नावाराद्देणोङ्गतावया अविर्मैथ्यावधूतावकिमर्थमुपलिख्यते इंद्रेणवज्राभिहतःअ्राहवेत्रामहासुर ५८ खदसा
तस्यसोक्लिलातदर्थमुपलिप्यते मदसुध्रियमाणस्यत्राषयक्किंवतिष्ठति ५९ अतऊर्ध्वतेमृडावेवदीयतेवदति
ग्रयः धुतेवयवहारेवप्रहनेयज्ञकर्मणि ६० यातिपश्चश्यत्फदासीनःकर्त्तातानितपश्यति एककर्मनिअक्रस्याद्वि
तीयःस्तेत्रधारक ६१ तृतीयःप्रणप्रक्रयाततःकर्मसमारभेत् ७ खेउ इकयालैर्भित्रयात्रिर्वर्तेन्वामेगीमयेनवा ६२
अग्निप्रणवेनेकार्यंयजमानभयावहं अल्पप्रणतोविस्मिन्नोसमिद्धस्यापरिस्कृताश्रितः ६३ वृरयामुनरानातोय
जमानभयाङ्गवत् तस्माच्छुभेनपात्रेण अविछिन्नाकृशेवह्रे ६४ अग्निप्रणायनेक्रुथस्मृर्मंधिजमानस्याबावहं
शुभेपात्रेतुकर्त्तव्यंजयजमानसुखावहं ६५ शुभेपात्रेतुकांस्यस्यात्तेनाग्निंप्रणयेद्बुधः तस्याभावेशरावेणनवेनाभि
भिमुखंवते ६६ सर्वतःपाणिपादांतःसर्वतोक्षिशिरोमुखः विश्वरूपामहानग्निःप्रणीतःसर्वकर्मसु ६७ नवस्मणा
पदयमदोग्रनस्वर्पाणेनपाणिना मुखेनोपधमेदग्निंमुखाद्योषाभिजायते ६८ वस्त्रेणतुभवेद्व्याधिःस्सूर्पेणधनना
ताशने पाणिनामृत्युमामाकदनेसुखेनसिद्धिदाभवेत् ६९ नदितन्त्वदितेवेदसमयाध्युषितेतथा सर्वथावर्त्त
तेयस्तइतीयेवदिकीश्रुति ७० रात्रेःसेसुषोडशोभागोग्रहनक्षत्रभूषित अन्तर्दयेविजानीयाद्धामंतत्रप्रकल्पयेत् २७१

ततःप्रभातसमयेनष्टेनतत्रमंडले खेठा रविबिंबेनतद्रूपेणसमयाप्युषितेस्थते ७२ रवोमात्रेणतद्रूपेणतरश्मिभिश्च
समेन्विते तद्दयेतेविजानीयाद्धामेकुर्याद्विचक्षणः ७३ प्रायशनस्यतुच्चवाद्रकाकालाः पृथक्पृथक् श्रेतांसमिद्धि
वाहस्यविभागाःपरमष्टिन् ७४ परमष्ठीविभक्तस्यजडुयाद्द्रलतान्सहकृत् प्रातस्त्रैसीष्ठतेवापिप्रातराङ्कन्युपक्र
मा ७५ प्रायश्चेत्तुशमीगर्भमिरण्णिंकुर्वीतसोनरो तरोदीर्घोरत्निर्दीर्घोविस्तुर्विंशांगुलीतथा ७६ चतुरंगुलोच्छ्र
तांकुर्यान्मूर्ध्वेनषडंगुलं प्रदेशांगुलःप्रमेथस्याच्चात्रैस्याद्द्वादशांगुलं ७७ मूलाद्दष्टांगुलमुत्सृज्य त्रीणित्रीणिच
पूर्वयाः देवयोनिःसविज्ञेयोस्तत्रमथ्याहुताशना ७८ मूलाद्दष्टांगुलंत्यक्त्वाप्रगायश्चद्वादशांगुलं देवयोनिःस
वैश्येयस्तत्रमथ्योहुताशनः ७९ खदिरोरत्निर्दीर्घःस्यात्स्रुवोगुष्ठपर्वतः पुष्करीपास्सीक्ष्वेवाडमात्रीयाणितलाका
रशुष्करो ८० त्रिविलोन्वशेकुर्वीतमक्षणःकृकसुवादिवत् शेकुश्चैवापदेषश्चद्वादशांगुलउत्सने ८१ भवःशाम
नेरगर्भेपवित्रेत्कुशाग्रज खेड ललाटाङ्गुष्ठकंप्रादुर्बाहुमात्रःपरिधिःस्मृतः ८२ दीप्ताग्रोविस्फुलिंगवक्त्रेदग्ध
पुदारश्च नतैःसंस्कारदोषांश्चितथाचरुकपालयो ८३ लेखभाष्कत्वणंकृत्वानिहितेग्रामसमिद्दन् ततोभूमि
ग्रहकृत्वाकुर्यात्परिसमूहनं ८४ ब्रह्माणमुपसंकल्पचरुश्रपणमारभेत् ब्रह्माणंस्तरणंकुर्याच्चरुर्यत्रनकल्पितः ८५

सं॰ ग्र॰ हृ॰ ४

ब्रह्मा विष्टरयाश्चापि सदा होमस्य पश्चिमे उर्ध्वकेशो भवेद्ब्रह्मा लंबकेशस्तु विष्टरः ८६ कतिभिस्तु कुशैर्ब्रह्मा कतिभि
र्विष्टरः स्मृतः पंचाशद्भिः कुशैर्ब्रह्मा तदर्धेन तु विष्टरं ८७ एकाग्रापि न यस्तेव ब्रह्माणं नोपकल्पयेत् सायंप्रातश्च
होमेषु तथैव बलिकर्मसु ८८ यवव्रीह्यादिकर्तानि येतं दुल्वादिकृतानि च उदते च कृतं विधानं तस्य करणे पुनः ८९
सामान्य दर्भपिञ्जूल्यस्विस्तस्तामिस्त्रिह त्र्यत त्रिमिश्चतेश्च पालले प्राक्कावादन्नरः शार ९० दिशां च विदिशां चैव यत्र
नाकाविवारणा सर्वतस्तत्र पाश्चात्ये विधियोगविपात्यते ९१ विहितप्रतिषिद्धत्वात्प्रणीतां नोपकल्पयेत् वेदपा
त्रे जपेन्मंत्रं प्रपदं चैव यग्निवित ९२ परिधानं न कुर्वीत गृह्याकर्मसु याज्ञिकः उदकाञ्जलयस्तिस्रस्तदेव परिधयः स्मृ
ता ९३ सर्वेषामेव होमानां समिदादौ विधीयते कर्मांते चैवमेवस्यात् स्वाहांतं न कारयेत् ९४ इंश ९ इध्ममष्टा
दशादाहं प्रवदंति विचक्षणाः दशाविपोस्मीमास्तु वक्तयास्त्वन्याष्टुम्हशति ९५ प्रादेशमात्रं कुर्वीत मदलाणं समिध
स्तथा अवसमानहस्ताणां हि प्रादेशप्रमाणतः ९६ प्रागग्राः समिधो देयाः स्त्रास्तु कामिष्वपाटिताः दशांत्पर्थेषु स
सिक्ताद्व विपरीताजिघांसतः ९७ इत्थमेतन्न हस्तादानेवरु प्रयणात्हस्मीमतान हस्तो कुर्वीत समस्तं चैव समाददेत् १८
आचार्यामेव वक्तसंते – वाक्यमेकीये गृहस्ते क्वचित् शाषाणेपकीयवाक्यानि आचार्यो न प्रशंसति ९९ इध्माणामुप ४

कुम्नानांसमीयांनांयथाविधि प्रसंचत्वादक्षिणंकुर्याद्दक्षिरमुदगमेवच १०० पवित्रमन्तरेकृत्वास्थाल्यामाज्यं
समासमावपेत् एतत्संस्रयनंनामपश्चाद्धुत्ववनेदिक्षणंचविदिशोवेवयत्रनात्काविचारणा सर्वत्रतन्त्रशाखा
यैर्विधियोगविपास्यते १०१ अग्निनावेवमंत्रेणपवित्रेणचचक्षुषा वसुभिरिवयत्तस्ततदाज्यमग्निराहृतं १२
कृतेवायदिवात्तेलंपयावादध्यियावक आज्यस्थानेनिमत्कानामाज्यशाखाविधीयते १०२ आज्यानांसर्पिरादीनांसं
स्कारविधिवादिते सनयि:श्रपणेस्यप्रःशश्वाणांश्रपणंस्मृतं १०४ यथासीमंतितानारीसर्वगर्भेणसंस्कृता
एवमाज्यस्यसंस्कारपूर्वेणवक्षसंस्कृताः १०५ आज्यस्यहविषावेवाज्येपूर्वकृयाविधिः नस्यसंयवनंसंदेवदाः
पर्युक्षणंपरं १०६ पाणिनामक्षणेनाथयस्त्रुवणेनवसुयदहवि क्रूयतेवानुपस्तीर्यउपघातःसउच्यते १०७
यसुपघातेनजुहुयात्वाराज्यमपावयेत् लक्षणेनजुहोतव्यंनाज्यभागौनविष्टकृत् १०८ जुह्वाज्यंपरिश्रावणे
यद्धवमुपकल्पितं स्त्रुवेणचजुहुतत्स्यहेमपातेचवत्तेविदुः १०९ स्थालीपाकाहुतास्यत्रयत्रसंस्तानिपात्यते
तत्राज्यभागौहुत्वेवस्त्रुवमास्तीर्यविधीयते ११० खंड ५ स्थितभ्यामप्रवन्नीयायांनयामंत्रुतंस्मृतं स्तुतशेषामता
गृह्ययत्नग्रवामहकर्मावया १११ यधिवासहकृयाकृत्वाविधिरिष्टेनकर्मणा आज्यप्मरामविछिन्नांजकुयात्स्वार्वे

सं॰ कामिकी ११२ सार्यप्रातर्वैश्वदेवपित्र्यस्तेतथैवच कंस्तकेगामयेनित्येजनेत्रजतिनीस्त्रमिध्मस्रुव ११३ येप्युपू
ग्रह॰ पेजीहियवभूमावस्तकैवयाग्निकेः श्राहुतीनाग्नियास्त्रुश्रायस्तवास्तुकुयातया ११४ चरवायेविधिः प्रो
५ क्तास्वयत्तद्इतिनिश्चयः बालितेभ्यानकुर्वीतोपसिद्धाहलिंहरेत् ११५ यत्रमंत्रानविर्येनेवाहुतिस्तत्रयोजयेत्
मेत्राणामेववादेशामेत्राश्रुमस्तिमावरेत् ११६ भूरादयाव्याहृतयावदन्त्यानिःश्चाख्यिताःश्रुताः महत्वव्याहृतिन्वे
5 चप्राम्नास्वनेवकर्मणा ११७ कारजननानासोमहत्वपरिभाष्यते श्राहृत्याव्याहृतिंवेवतनत्रविद्यतामिवुः ११८
त्रांकारस्याथकारश्चद्वावेतौब्रह्मणःश्रुताः श्रेंडभिन्वाविनिर्यातौतनेमौमंगलोत्तुभौ ११९ श्रथेनाव्याहृतया
यवीयस्यःपरास्रुताः येरावतःप्रतिदेत्रवदांतेषाग्निनाश्चया १२० मध्यस्थंडिलमंतववारिणापरिणेहते
श्रविदासिनद्धंदंविद्यान्नादश्योकर्मणाविडः १२१ यत्रविद्यावहन्नेवसत्यंयमिसमोदमः श्रभिरूपसविज्ञेयःस्वा
श्रमेयाश्चवाख्यित १२२ लाकिकेलाकसामान्यकुर्यादग्नाहयाङ्गते याग्निकेपुण्यमाप्नुहोकर्मेणानोपपद्यते १२३
वेदिकेलोकिकेवापियज्ञहातिप्रयन्नतः वेदिकेब्रह्मलोकःस्याल्लौकिकेपापनाशनं १२४ स्नवस्तोभिव
नियाचाभिरद्भिरक्षतमिश्रिभिः स्नानंवत्रुभिःकलशैःस्त्रीभिर्न्नीयत्रप्रावनम् १२५ गोडीपेष्टीचमाध्वीचा ५

विन्नयाःत्रिविधास्मृताः याणिकर्मणिगोडीस्यात्स्नत्यामाध्यपमास्मृता १२६ नरलेकांत्रुवदन्कन्यायावन्नर्तुमती
भवतीक्स्त्रुमतीववितेनानग्निकातोप्रयक्तुतनग्निका १२७ अप्राप्तावजेसागोरीप्राप्तेरजसिरोहिणी अव्यंजिनाभ
वेक्वन्कन्याऊचहीनात्रुनग्निका १२८ वंजनेस्त्वसमुत्पन्नैः सामोभंजनिकन्यकांपयोधरोस्तुगंधवारजसोग्निःप्र
कीर्तिता १२९ तस्माद्वंजनोपेताभरजामपयोधरां अभुक्तावेवसोमाद्यैःकन्यकांत्रुप्रशस्यते १३० वदिपिंडा
क्रयावतीसातायाःफलतेकृषिः अदोःभ्यावन्हृदत्तेयागाद्भवतिगोमती १३१ चम्रयस्थेप्रकीर्णास्याश्रुत
स्त्वानेकालिप्रिया श्मशानेस्नूयतेभर्ताचेयम्भवतिवार्षरे १३२ नवमस्सर्वमवेतन्कन्यायाःपरिष्टस्यत पा
णिग्रहणमेत्राप्तनियतेदारलक्षणे १३३ विवाह्यविधिप्रोक्तोमंत्रादंपत्यवाचकाः वरस्त्वतान्प्रयत्नवीन्नृवि
प्राजन्यवेश्ययाः १३४ स्वेडः महानदीषुयाश्रापस्तथानागहृदषुव गंधर्वस्मरासेर्युक्ताःकवास्तावरतिनिश्चयः १२५
गंधमाल्योरलेकृत्यसकुंभोवाग्यतःशुचिः धारयत्रिषुवर्णेषुप्राहतास्याद्विजोत्तमः १३६ यदातिःकामये
त्कन्यावरःपाणिजिघृक्षयेत् अग्निंप्रदक्षिणंकृताकटःस्त्रीसंपदेव्रजत् १३७ पदात्पपथयेथानेपाति
र्यान्संजपेद्भुवः वण्उद्धावजपन्मंत्रंव्याहृयंतद्रुतिस्थितिः १३८ लाजानाडंस्तुवेकुंभंप्राकनाश्मानमवच

से॰ गृह्य॰ ६

6

प्रदक्षिणानि कुर्वीत दंपती तु विना गृहीत् १३९ प्राजग्राहमदयाहं ब्राह्मणमृत्विजं तथा एतानि वास्य नः कृत्वा
प्राषाणं तु प्रदक्षिणं १४० दक्षिणां दिशमास्थाय यथामामन्तुत्यतिष्ठति मयोस्तु रक्षणार्थायितस्माद्ब्रह्मा बहि
र्भवत् १४१ एवं सामः प्रकृतिरेषा हि लाजानाश्रित्य तिष्ठति विरुद्धमाज्यं सामनी नाभिघारणमर्हति १४२
मोपलाशमिश्राणं लाजानामभिघारणं पूर्वाणं हुतमिश्राणमाचार्यैः कल्पितं यथा १४३ यथा लाजांजलि
वद्भुदयतग्लिपवभिः एवं लाजा हविःशेषं हान्तहीं सूर्पजिह्वया १४४ अवसिक्तं तु विधिना पाणिग्राहं तु प्राज
ती एतार्थमनुगच्छेत समाहिताहमवच १४५ ब्राह्मस्यार्षादेवस्य प्राजापत्यस्य याज्ञिके: पूर्वाहस विधिः प्रो
क्तः पश्चात् परिणयः स्मृतः १४६ गान्धर्वासुरपैशाचाविवाहाराक्षसस्त्वये तेषां परिणयः पूर्वं पश्चाद्धोमो विधीयते १४७
तु हर्तेनेन खड्गच्छेदो दक्षयोः सच्छेदनमवच स्वसनेमाव लायाश्च शासनानि विडम्बुयस १४८ एवं चूडाकर्माणि
लोमनैनीयश्चापाकः सदृगृह्या विवाहविवलाजानां तानि निर्वपणविधिः १४९ दाक्षिणाकपर्दा वासिष्ठा
आत्रेयास्त्रिकपर्दिनः आङ्गिरसः पंचचूडा मुण्डा भृगवः शिखिनान्ये १५० सर्वयज्ञेषु विप्राणामद्भिः पूर्वं प्रवर्त
ने तस्मात्सर्वेण मास्यापोऽद्भिरवाभिषिंचयेत् १५१ ब्रह्मचारी वृत्तादेश व्रतनामप्रवाचयेत् चरिष्ययावदंता ६

य सावित्रे वांतकीर्तिते १५२ समामासास्त्वहोरात्रास्तुल्या ब्राह्मणादितः सावित्रमष्टभिर्वर्षैः कार्यं मासे दैनक्ष
तः १५३ सावित्रे यावदंताय यमर्याद्धः सर्वाश्रमस्थितैः चूडाकरणधर्मेण गोदानवास्त्ववापने १५४ विप्रा
णामग्निराचार्ये इंद्रस्नाता व्रतव्रते तस्मात्सर्वव्रतानेषु वह्निर्दंड्यो विधीयते १५५ अजिनं सर्वदेवत्यं मैंद्रो दंड उच्यते
स्मृतः सावित्री मखलामाद्यस्तस्मात्सर्वाणि धारयेत् १५६ मेखलामजिनं दंडमुपवीतं कमंडलुं अप्सु प्रास्य
विनिष्टानि गृह्णीतान्यानि मंत्रवत् १५७ यज्ञोपवीतं कुर्वीत सूत्रेण नववर्तितं देवतास्तत्र विन्यस्य आनुपूर्व्येण
याः स्मृताः १५८ ॐकारः प्रथमस्तंतुर्द्वितीयश्चाग्निदैवतः तृतीयो नागदैवत्यश्चतुर्थः सोमदेवतः १५९
पंचमः पितृदैवत्यः षष्ठश्चैव प्रजापतिः सप्तमो वायुदैवत्यो ऽष्टमो यमदैवतः १६० नवमः सर्वदैवस्य इत्येते नव तंत
वः द्विगुणं त्रिगुणं वाथ एकग्रंथ्यभिमंत्रितं विदुः १६१ कर्तनं त्वादितः सूत्रे कन्यया त्रिगुणीकृते कन्यया सुकृतो ग्रं
थिः केन मंत्रेण मंत्रितं १६२ ब्राह्मणात्प्रादितः सूत्रे विप्रेणा त्रिगुणीकृते हृद्येण कृतो ग्रंथिः सावित्र्या त्वभि
मंत्रितं १६३ स्नानाहूहं मयेनाभिनयत्रं येकथंचन स्नानाहूहं प्रियं हंतिनाम्पय स्नानयः स्नयः १६४ गा
भिवालिपवित्रेणाध्यर्यमाणं तनित्यशः नस्पृशंति ह पापानि प्रियागात्रे ष्ठतिष्ठति १६५ गाभिवालिपवित्रे

सं॰
ग्रह॰

णायस्तुसंध्यामुपासते गायत्र्येववर्जितेनसपापेनलिप्यति १६६ गामिवालिपवित्रेणयस्तुसाग्निमुपासते
पंचाग्रयाहुतास्तेनयावज्जीवनसंशयः १६७ आचार्येणाभ्यनुज्ञातःआचार्योऽग्नेर्विधिर्यथा प्रणीतेऽग्नौसमि
दद्यादेतासामाब्राह्मचारिणां १६८ दधिसर्पिश्चसंयुक्तं प्राक्नोहोषमृषातकः होमकालेनतत्कार्यः स्नानसु
नवपूर्वतः १६९ काम्याप्रियावहध्यावरूडांतासरस्वती महिविश्रुतावाञ्ज्ञावगानामानिविदुर्बुधाः १७०
खंड ८ मधुमंद्देपिबत्वेत्यमनेनतोहृदयंस्पृशेत् अपूपानोवराश्चापि सर्वेस्नानान्यनाक्रिव १७१ दध्यद
तसमनसश्चापश्चातिवतद्द्वयं अर्धयषप्रदातव्योगृहेयेचाऽहस्त्रिताः १७२ दध्यदत्तसमनसाहूतसिद्धा
र्थकायवा पानीयेवेवदर्भीश्चऽहांगोत्वंडत्यत १७३ सर्पिषामधुनादध्नाअर्घ्यंयदर्हन्सदा ऋषिप्रोक्तेन
विधिनामधुपर्केणयाज्ञिकः १७४ कर्मत्रितयमासित्यकेसनपरिसंहृतं परिश्रितवुदयःस्यामधुपर्कादिति
कवं १७५ मधुपर्केतथासोमेअप्सुप्राणाहुतीषुच अन्नाविहोमवेद्विप्रोयथावदविदाविदुः १७६ प्राणाहुतीषु
सोमेषुमधुपर्केतथैवच आस्यहोमेषुसर्वेषुनाच्छिष्टोभवतिद्विज १७७ दध्यतिपयस्विवाऽथवाहृतनात्यमधुति
दध्यमत्र मधुपर्कःएवमाहुः दधिमधूदकंवापिसत्काविन्यतेविर्हेतास्त्रियसमेधाः १७८ पवित्रांतर्हितंकृत्वा

वह्नप्राज्ञोभिधारयेत् उद्वासयेदेवं विधिरवंतेत्रेनलक्ष्यते १७९ चतुर्मेहि वह्नः कार्यस्तत्र सोमग्नेरपिवा कपाल
स्यप्रमाणेनान्नपानस्यकाविधे १८० चतुर्भोगपाणिनलोकपालयाज्ञिकाविडः श्रुथक्पाल्लालान्नयुंजीः
तान्नपानस्यकाविधे १८१ वपामेमेवाववेवहोमेस्विष्टकृतेनथा व्याहृतिनाप्रयोक्तव्या मुख्येवास्त्रवलक्षणे १८२
त्वेद ९ मेततः प्रणवः कार्यः पितृयज्ञेषुब्राह्मणे उपांशुकरणश्चापि सहकर्त्रासमस्वरे १८३ कालातीतेषु
होमेषुउत्तरेष्वागतेषु च कालातीतानिकुर्वीतवान्नराणिसमारभेत् १८४ यस्तुतीतान्यतिक्रमान्नराणिसमार
भेत् नदद्याः पितरश्चैवप्रतिष्ठांनातितद्धवि १८५ प्रक्रमेणेनयोह्याहहोमस्विष्टकृतेनतथा यस्यादिशिविधि
प्राङ्मुखामाङ्कुरपराजितां १८६ प्रयुक्तमम्ललवणेपर्युषितमवच हविष्यामतदन्नार्थमत्रैश्चाथसंस्कृते १८७
श्लेवः सर्वस्त्यासकाद्यावरैः सहस्रकृतान्नग्रहणेभक्षायेषानोक्ताहविर्गुणा १८८ नवयज्ञापिकारस्याः
स्यामाकाव्रीहयोयवाः भाषीयानानकुर्वीतेषुनियमःस्मृतः १८९ श्राद्धब्राह्मणपक्वान्नलंपवप्रकृतेयदिवे
श्वदेवकर्थंतत्र इतिमंसंशयोमहान् १९० प्रणीतान्नायस्तुभूत्यसर्वस्यप्रकृतस्यतु ब्राह्मणायप्रदातव्यमेव
भवतिमेपदा १९१ यद्यकेभोजयद्ब्राह्मस्तेदोगन्तत्रभोजयेत् दद्यायज्ञइतिमामामात्रिविवेतनत्रतिष्ठति १९२

सं॰
गृह्य॰
८
8

ऋग्भिस्तुपितरः प्रीतायजुर्भिस्तुपितामहाः सामभिः प्रपितामहास्तस्मात्त्रितयंभोजयेत् १९३ अटित्वापृथिवींकृत्स्नां
सशैलवनकाननां लभतेयदिपित्रर्थे साम्नामन्तरवित्तकौ १९४ दर्भाः कृष्णाजिनंमंत्रा ब्राह्मणाश्च विशेषतः
नैतेनिर्माल्यतांयान्ति नियोज्याश्च पुनः पुनः १९५ पिंडार्थे ये स्तृतादर्भास्तर्पणार्थे तथैव च धृतैः कृते च विण्मूत्रे
त्यागस्तेषांविधीयते १९६ पितान्नदः संभुंजीत वामपार्श्वे पितामहः प्रपितामहो दक्षिणतः पृष्ठतः पिंडनर्ककाः १९७
सन्ननिष्ठीविते चैव दंतोच्छिष्टे तथानृते पतितानां च संभाषे दक्षिणं श्रवणं स्पृशेत् १९८ मरुन्नासामइंद्राग्नी
मित्रावरुणौ तथैव च एते सर्वे तु विप्रस्य श्रोत्रे तिष्ठन्ति दक्षिणे १९९ आत्मतंत्रेषु यन्नोक्तं तत्कुर्यात्पारतंत्रिकं वि
शेषाः खिलसामान्याविदोक्तावदवादिभिः २०० बहुनोवाप्यतिरिक्तोवा यस्य शाखाच्छिन्नाविधिः तत्सर्वं तद्याव
च्छेन कुर्यात्पारतंत्रिकं २०१ यस्त्वशाखोक्तमुत्सृज्य परशाखोक्तमाचरेत् अप्रमाणमृषिं कृत्वा सोऽन्धे तमसि मज्ज
ति २०२ पुनरुक्तमतिरिक्तं तथ चास्मिन्ह्यवलोकितं गालिसोयनगृह्याणि ततस्तासां तिगोभिले २०३ गोभिलाचार्यपु
त्रस्य योपि तत्संग्रहं प्रभुमान् सर्वकर्मसु संमूढः परां सिद्धिमवाप्नुयात् परां सिद्धिमवाप्नुयादिति २०४ खंड १०
इति गृह्यासंग्रहे नाम परिशिष्टं समाप्तः ॥ शुभं हरिॐ ८